

Sygn. akt II CSKP 789/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Załucki (przewodniczący)

SSN Paweł Czubik

SSN Grzegorz Żmij (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. B., W. S., K. G., S. Ż., J. S., T. M. i W. P.
przeciwko P. spółce akcyjnej w W. i T. spółce akcyjnej w K.
o zapłatę,
po rozpoznaniu w Warszawie na posiedzeniu niejawnym 12 stycznia 2023 r.
w Izbie Cywilnej,
skargi kasacyjnej J. B., K. G. i J. S. oraz skargi kasacyjnej S. Ż.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 2 grudnia 2019 r., sygn. akt VI ACa 382/18,

**1. odrzuca skargi kasacyjne w części co do pkt I
zaskarżonego wyroku w zakresie w jakim skarżący zaskarżyli
rozstrzygnięcie dotyczące W. S., T. M. i W. P. oraz co do pkt II
zaskarżonego wyroku w całości;**

2. oddala skargi kasacyjne w pozostałej części;

**3. zasądza od każdego z powodów: J. B., K. G., J. S. oraz S. Ż.
na rzecz P. spółki akcyjnej w W. kwoty po 2 700 zł (dwa tysiące
siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego;**

4. oddała wniosek T. spółki akcyjnej w K. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powodowie J. B., K. G., T. M., W. P., J. S., W. S. i S. Ż. pozwami połączonymi do wspólnego rozpoznania skierowanymi przeciwko P. spółce akcyjnej w W. domagali się zasądzenia od pozwanego 89 272,96 zł z ustawowymi odsetkami od 14 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty tytułem świadczenia osłonowego z Programu Racjonalizacji Zatrudnienia [...] P. na lata 2009-2011 i Regulaminu Centralnego Funduszu Restrukturyzacji.

Sąd Okręgowy w Warszawie na wniosek pozwanego wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego spółkę akcyjną P.1 z siedzibą w K..

Pozwane spółki wносиły o oddalenia powództwa.

Wyrokiem częściowym z 26 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od spółki akcyjnej P. z siedzibą w W. na rzecz J. B., W. S., K. G., S. Ż., J. S., T. M. i W. P. po 89 272,96 zł z ustawowymi odsetkami od 14 kwietnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz po 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; nakazał też pobrać nieuiszczone koszty sądowe.

Sąd Okręgowy ustalił, że w listopadzie 2008 r. P. S.A. w W. przyjęła Program Racjonalizacji Zatrudnienia [...] P. na lata 2009 - 2011 III etap (dalej jako Program) który był kontynuacją poprzednich programów. W § 3 ust. 1 Programu wymienione zostały podmioty grupy kapitałowej P. oraz ich następcy prawni, w rozumieniu art. 231 k.p. w tym m. in. B. sp. z o.o. z siedzibą w Z. (poprzednik prawny P.1 S.A. w K.) oraz inne spółki, których 100% właścicielem jest P. S.A., na warunkach określonych w ust. 3, zgodnie z którym przystąpienie do Programu innych niż wymienione w ust. 1 spółek P. wymaga odpowiedniej uchwały zgromadzenia wspólników, albo walnego zgromadzenia tych spółek oraz wyrażonej na piśmie zgody stron Programu. Zgodnie z § 3 ust. 2 Programu, realizacja Programu w danym roku kalendarzowym przez podmioty utworzone w ust. 1 następowała

każdorazowo na podstawie uchwały odpowiedniego organu danego podmiotu, zgodnie z umową/statutem spółki. Wspomniany wyżej właściwy organ spółki podejmował decyzję o przystąpieniu do realizacji Programu w danym roku kalendarzowym, wyłącznie w przypadkach, gdy było to uzasadnione skalą projektowanych działań restrukturyzacyjnych, związanych ze zmniejszeniem zatrudnienia i/lub likwidacją stanowisk. W przypadku poszczególnych oddziałów P. S.A. decyzję o przystąpieniu w danym roku do realizacji Programu podejmował zarząd P. S.A. Podjęcie decyzji o realizacji Programu w danym roku umożliwiało stosowanie tzw. tytułów osłonowych wyszczególnionych w Programie.

W myśl § 5 ust. 1 Programu, pracownik podmiotu objętego Programem, realizującego Program w danym roku zgodnie z § 3 ust. 2, zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, legitymujący się co najmniej 5-letnim nieprzerwanym (ciągłym) stażem pracy w P., nabywał prawo do odrębnego, indywidualnego świadczenia osłonowego o charakterze socjalnym, w związku z pogorszeniem się jego sytuacji z przyczyn niedotyczących pracownika. Stosownie do § 8 pkt 3 Programu, Centralny Fundusz Restrukturyzacji (CFR) tworzony był na podstawie odpowiedniej uchwały walnego zgromadzenia P. S.A. jako kapitał rezerwowy na okres obowiązywania Programu. CFR mógł być zasilany z zysku netto P. S.A. oraz z zysku netto spółek grupy kapitałowej P. objętych działaniem Programu. Zasady funkcjonowania CFR i skład Komisji CFR ustalane były w Regulaminie CFR uchwalanym przez zarząd P. S. A. w uzgodnieniu z międzyzakładowym zespołem związkowym powołanym przez centrale związków zawodowych P. i organizacje związków zawodowych P. S.A.

W dalszych ustaleniach odnotowuje się, że uchwałą z 11 grudnia 2008 r. Program został zatwierdzony przez walne zgromadzenie akcjonariuszy P. S.A., a uchwałą nadzwyczajnego walnego zgromadzenia P. S.A. z 7 grudnia 2011 r. przedłużono termin, na który został utworzony kapitał rezerwowy pod nazwą Centralny Fundusz Restrukturyzacji na okres obowiązywania Programu do 31 grudnia 2015 r. Uchwałą z 16 lutego 2012 r. zarząd spółki P. przyjął Regulamin Centralnego Funduszu Restrukturyzacji i powołano Komisję Centralnego Funduszu Restrukturyzacji.

Uchwałą nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników P.1 sp. z o.o. K. wyrażono zgodę na przystąpienie z dniem 1 stycznia 2012 r. do Programu Racjonalizacji Zatrudnienia [...] P. na zasadzie § 3 ust. 3 Programu. Walne zgromadzenie tejże spółki nie podjęło uchwały w przedmiocie realizacji Programu w 2014 r. Program ten nie był także faktycznie w tym czasie realizowany, natomiast realizowano go w latach wcześniejszych.

Każdy z powodów był zatrudniony w P.1 S.A. z siedzibą w K. jako u następcy prawnego B. sp. z o.o. z siedzibą w Z. oraz jej poprzedników prawnych. Z każdym z nich rozwiązano umowę o pracę w trybie ustawy z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. Przyczyną uzasadniającą wypowiedzenia była trudna sytuacja ekonomiczna P.1 S.A. w K., skutkująca koniecznością dokonania głębokiego obniżenia kosztów, w tym przez redukcję zatrudnienia oraz potrzeba przeprowadzenia niezbędnych zmian w strukturze organizacyjnej celem zwiększenia efektywności działalności spółki. Podkreślono, że wskazane okoliczności stanowią przyczynę niedotyczącą pracowników.

Sąd ustalił także, że każdy z powodów posiadał wymagany staż pracy co najmniej 5 lat w grupie kapitałowej P. oraz ogółem powyżej 30 lat pracy, zatem zgodnie z kryteriami wysokość potencjalnie przysługującego im świadczenia osłonowego stanowi 14 średnich wynagrodzeń w P. S.A. w W. - co odpowiada kwotom wskazanym w pozwach dla każdego z nich. Po otrzymaniu wypowiedzeń powodowie zwrócili się do P. S.A. w W. za pośrednictwem Komisji ds. Centralnego Funduszu Restrukturyzacji z wnioskami o wypłatę świadczenia osłonowego na podstawie Programu w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z przyczyn dotyczących pracodawcy. Wszystkie te wnioski zostały rozpatrzone negatywnie. W uzasadnieniu decyzji zarząd wskazał, że P.1 S.A. znajduje się w bardzo złej sytuacji finansowej, wobec czego realizując proces racjonalizacji zatrudnienia nie mogła w 2014 r. uruchomić Programu, umożliwiającego wypłacenie świadczeń osłonowych zwalnianym pracownikom. Ponadto wskazano, że spółka P. S.A. nie dysponuje, na kapitale rezerwowym CFR środkami umożliwiającymi pokrycie kosztów świadczeń wynikających z nadesłanych

wniosków. Podkreślono, że wpłynęło 286 wniosków na łączną kwotę 20 494 520,88 zł.

Z powołaniem się na art. 9 § 1 k.p. Sąd Okręgowy uznał, że Program nie stanowi źródła prawa pracy, bo nie jest oparty na ustawie. Przyjął jednak, że stanowi on umowę o świadczenie na rzecz osoby trzeciej w rozumieniu art. 393 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Umowa ta - jak się ocenia - nie stanowi dostatecznej podstaw do uwzględnienia powództwa, bo pracodawca powodów nie przystąpił do Programu w 2014 r. Niemniej, Sąd pierwszej instancji doszukał się podstaw do uwzględnienia powództwa w reżimie odpowiedzialności deliktowej, uznając, że pozwany dopuścił się czynu niedozwolonego, naruszając zasady współżycia społecznego.

Powołując się na art. 416 k.c. Sąd pierwszej instancji doszedł do przekonania, że odmowa wypłaty świadczenia pracownikom niektórych podmiotów zależnych od P. jest sprzeczna z zasadą lojalności i równości traktowania osób uprawnionych do partycypacji w określonych dobrach, a znajdujących się w takiej samej sytuacji faktycznej (w sprawie niniejszej - w sytuacji pracownika spółki zależnej od P.). Nie ulega wątpliwości - jak się wywodzi - że program wypłaty świadczeń dla osób tracących zatrudnienie w grupie P. został wprowadzony dobrowolnie, a przewidziane w nim świadczenia przekraczały minimalne wymogi ustawowe przewidziane w przepisach prawa pracy, zwłaszcza w ustawie o zwolnieniach grupowych. Ponadto powodowie nie byli pracownikami pozwanego, choć wszyscy utracili zatrudnienie w związku z restrukturyzacją grupy wynikającą z jej zależności od pozwanego. Na skutek wprowadzenia Programu odchodzący pracownicy uzyskali uprawnienie do pewnej rekompensaty za tracone miejsce pracy i związane z nim dochody płynące de facto z zysków P.. Jednakże - jak ocenia Sąd - tego rodzaju programy powinny obejmować wszystkich pracowników zwalnianych w związku z restrukturyzacją - nawet kosztem zmniejszenia świadczeń dla poszczególnych osób. Wprowadzenie możliwości przystąpienia do programu przez poszczególne spółki lub uznaniowej decyzji organów pozwanego o wypłacie (lub odmowie wypłaty) z przewidzianego na ten cel funduszu sprawiło, że jedna grupa zwalnianych pracowników uzyskiwała prawo do świadczenia, zaś inna - nie.

Taka sytuacja oznacza oczywistą nierówność, wręcz dowolność w kształtowaniu sytuacji niedawnych pracowników spółek związanych z P..

Sąd pierwszej instancji nie zakwestionował prawa pozwanego do swobody w korzystaniu z własności, w szczególności uzyskanych przez siebie dochodów. Samo stworzenie programu ma świadczyć o takiej swobodzie: każdemu podmiotowi gospodarczemu wolno przeznaczać zyski na dowolny cel, nie wyłączając darmowych przysporzeń na rzecz pracowników podmiotów zależnych. Ponieważ jednak pracownicy powinni być traktowani w równy sposób, to i wszelkie dodatkowe - nawet dobrowolne - świadczenia na ich rzecz również powinny być rozdzielane zgodnie z zasadą równości. Podkreśla się, że w odniesieniu do pracowników zasada równości traktowania i zakazu dyskryminacji została wyraźnie wyartykułowana w art. 18 (3a) k.p. Sąd zauważył, że przepis ten nie znajduje zastosowania wobec pozwanego z racji braku stosunku pracy łączącego go z powodami. Stanowi jednak - jak się uznaje - mocny argument za istnieniem społecznej zasady równości, podniesionej w tym wypadku przez ustawodawcę do rangi normy kodeksowej.

Sąd Okręgowy ocenił, że podjęta przez zarząd pozwanego decyzja o odmowie wypłaty świadczenia została podjęta w zamiarze bezpośrednim, a więc umyślnie: jej celem było uniknięcie przysporzenia na rzecz powodów. W ten sposób powstała szkoda w majątku każdego z nich odpowiadająca wysokości świadczenia, jakie byliby otrzymali w razie prawidłowej realizacji programu.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 2 grudnia 2019 r. w sprawie VI ACa 382/18 na skutek apelacji pozwanego P. spółki akcyjnej w W. od wyroku częściowego Sądu Okręgowego w Warszawie, (pkt I) zmienił zaskarżony wyrok w całości, w ten sposób, że oddalił powództwa, nie obciążając powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz P. spółki akcyjnej w W. oraz (pkt II) nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu na rzecz apelującego kosztów instancji odwoławczej.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny, poza sporem pozostawało to, że pracodawca powodów - spółka akcyjna P.1 z siedzibą w K. nie przystąpiła w 2014 r. do opisanego wyżej programu osłonowego, jak też, że powodowie spełniali formalnie

warunki do uzyskania świadczeń osłonowych z tego programu. Do takich samych wniosków doszedł Sąd Okręgowy. Słusznie założył przy tym, że przystąpienie pracodawcy do Programu było warunkiem powstania po stronie pracowników roszczeń osłonowych. O konieczności podjęcia przez spółkę-córkę P. S.A. stosownej uchwały o realizacji Programu w konkretnym roku kalendarzowym świadczy przede wszystkim § 3 ust. 2 tego dokumentu. To samo wynika z § 4 ust. 1, § 5, czy § 14 pkt 3 Programu. Zgodnie z definicją zawartą w § 1 pkt 25 „podmiot realizujący Program” to podmiot objęty Programem, który w danym roku kalendarzowym realizuje Program zgodnie z odpowiednią uchwałą organu spółki zmniejszając zatrudnienie i/lub likwidując stanowisko. W konsekwencji z przepisów Programu można wywieść wniosek, że jeżeli dana spółka z grupy kapitałowej P. chciała w danym roku realizować program restrukturyzacji zatrudnienia i zwalniać pracowników na podstawie tego Programu, to powinna podjąć uchwałę w tej kwestii, co było warunkiem wypłaty świadczeń osłonowych dla pracowników.

Zastrzeżeń Sądu Apelacyjnego nie nasuwała także ocena Sądu Okręgowego co do relacji Programu do Regulaminu, w szczególności co do tego, że postanowienia tego ostatniego odnoszą się do postanowień Programu i nie mogą stanowić samodzielnej podstawy wypłaty świadczeń osłonowych, wskazując jedynie tryb wypłat, a nie podstawy materialnoprawne. Prawdłowo też oceniono, że pozwane spółki nie miały ustawowego obowiązku realizacji Programu, który - w pewnych okolicznościach - mógł uchodzić za umowę o świadczenie na rzecz osoby trzeciej, którymi jednak powodowie nie są. Trafnie zakłada się, że Program i Regulamin, na podstawie którego powodowie skonstruowali żądanie wypłat, nie stanowią źródła prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. Prawdłowo wreszcie przyjmuje się, że powodom nie przysługują roszczenia z kodeksu pracy dotyczących niedyskryminacji, bo P. S.A. nie była pracodawcą powodów.

Aprobaty Sądu Apelacyjnego nie znalazło ostatnie z założeń, na jakich oparto zaskarżone rozstrzygnięcie, mające rozstrzygać o zasadności wszystkich powództw Zdaniem Sadu drugiej instancji powodom nie służą wobec pozwanego P. S.A. roszczenia odszkodowawcze związane z brakiem realizacji programu osłonowego. Roszczenia te Sąd pierwszej instancji wyprowadził z faktu naruszenia

przez pozwanego zasad współżycia społecznego, a koncepcje swą oparł na paradygmacie powszechnej zasady „lojalności i równości traktowania osób uprawnionych do partycypacji w określonych dobrach, a znajdujących się w takiej samej sytuacji faktycznej”. Rzecz w tym, że zasada taka w prawie prywatnym nie istnieje. Nie da się jej wyprowadzić z żadnych norm prawa cywilnego, a prawo pracy - jak się słusznie zauważa się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku - nie ma tu zastosowania. Osoby będące w takiej samej sytuacji faktycznej powinny być przez prawo traktowane jednakowo, ale adresatem takiego postulatu jestodawca, a nie uczestnicy obrotu cywilnoprawnego, po których nie można oczekiwać, że będą stosować się do takiej zasady. Nawet, jeśli pozwany wypłacał na rzecz pracowników spółek zależnych świadczenia z programu osłonowego, to nie ma obowiązku świadczyć na rzecz innych pracowników znajdujących się w takiej samej sytuacji.

Sąd Okręgowy powiązał odpowiedzialność pozwanego z zaniechaniem polegającym na odmowie wypłaty świadczenia osłonowego. Zaniechanie może w pewnych sytuacjach stanowić czyn niedozwolony, a tym samym źródło szkody, ale wówczas jedynie, gdy prawo powszechnie obowiązujące nakłada na adresata normy prawnej obowiązek określonego działania. Jest poza sporem, że żaden akt prawny, w szczególności z zakresu prawa pracy, nie nakładał na pozwanego obowiązku rekompensaty utraty pracy przez pracowników spółek zależnych od niego. Obowiązku takiego nie da się wyprowadzić z art. 5 k.c., na co słusznie zwraca się uwagę w apelacji. Przepis ten ogranicza się do określenia sankcji za niewłaściwe korzystanie ze swego prawa podmiotowego, a tego sprawa niniejsza nie dotyczyła. Powszechnie przyjmuje się jednak, że naruszenie zasad współżycia społecznego może być podstawą odpowiedzialności deliktowej, przy czym może chodzić zarówno o działanie, jak i zaniechanie naruszające zasady współżycia społecznego. Niemniej - analogicznie, jak w przypadku przepisów prawnych - z zaniechaniem naruszającym zasady współżycia społecznego możemy mieć do czynienia wówczas jedynie, gdy na osobie naruszydiciela będą ciążyć określone obowiązki moralne, a nie sposób uznać, by istniał moralny nakaz wypłacania dodatkowych świadczeń osłonowych poza świadczeniami przewidzianymi przepisami prawa pracy, czy nakaz zapewnienia przez spółkę dominującą wobec

pracowników spółki zależnej dodatkowych środków finansowych na świadczenia osłonowe. Dokonując tej oceny Sąd Apelacyjny miał na uwadze to, że za nieprawidłowe i mogące rodzić obowiązek odszkodowawczy można uznać nie każde postępowanie podlegające ujemnej ocenie moralnej, ale tylko te podlegające ocenie na tyle silnej, by uzasadniła normę postępowania i nakaz lub zakaz moralny, imperatyw, a nie tylko wypowiedź optatywną (zalecenie, preferencję). Sąd Apelacyjny takiego obowiązku po stronie biernej się nie dopatruje. W tych okolicznościach brak było podstaw do uwzględnienia zgłoszonych przez powodów roszczeń, dlatego Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok, oddalając powództwa, kierując się w tej mierze treścią art. 386 § 1 k.p.c. Zmieniając zaskarżony wyrok sąd odwoławczy znalazł podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c. w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu przed obiema instancjami.

Skargą kasacyjną z 16 lipca 2020 r. powodowie J. B., K. G. i J. S. zaskarżyli w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 2 grudnia 2019 r. Skargę kasacyjną oparli na podstawie naruszenia:

1. prawa materialnego tj. art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu przez Sąd Apelacyjny, iż z Programu Racjonalizacji Zatrudnienia [...] P. lata 2009-2011 (III etap) wynika jedynie możliwość, a nie obowiązek zasilania Centralnego Funduszu Restrukturyzacyjnego, co w konsekwencji oznacza w tym zakresie całkowitą dowolność decyzyjną po stronie P. S.A. w W.,

2. prawa procesowego, poprzez pominięcie dowodu z treści Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników P. S.A., co doprowadziło Sąd Apelacyjny do błędnego wniosku o możliwości - „dobrowolności” (nie zaś obowiązku) utworzenia przez P. S.A. w W. rezerwy na rzecz Centralnego Funduszu Restrukturyzacyjnego, a w konsekwencji także do podjęcia nieprawidłowego rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniesli o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez zasądzenie na rzecz każdego z powodów kwoty 89 272,96 zł z odsetkami ustawowymi od 14 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanych na rzecz powodów kosztów postępowania

kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych.

Skargą kasacyjną z 4 sierpnia 2020 r. S. Ż., zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 2 grudnia 2019 r. o sygn. akt VI ACa 382/18, którego odpis wraz z uzasadnieniem doręczono pełnomocnikowi powoda w dniu 9 czerwca 2020 r. Skargę kasacyjną oparł na podstawie naruszenia:

1. prawa materialnego tj. art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu przez Sąd Apelacyjny, iż z Programu Racjonalizacji Zatrudnienia oraz Ośłon Finansowych dla Pracowników Grupy Kapitałowej P. lata 2009-2011 (III etap) wynika jedynie możliwość, a nie obowiązek zasilania Centralnego Funduszu Restrukturyzacyjnego, co w konsekwencji oznacza w tym zakresie całkowitą dowolność decyzyjną po stronie P. S.A. w W.,

2. prawa procesowego, poprzez pominięcie dowodu z treści Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników P. S.A., co doprowadziło Sąd Apelacyjny do błędnego wniosku o możliwości - „dobrowolności” (nie zaś obowiązku) utworzenia przez P. S.A. w W. rezerwy na rzecz Centralnego Funduszu Restrukturyzacyjnego, a w konsekwencji także do podjęcia nieprawidłowego rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez zasądzenie na rzecz powoda S. Ż. kwoty 89 272,96 zł z odsetkami ustawowymi od 14 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych.

P. S.A. w W., w odpowiedziach na skargi kasacyjne z 3 i 28 września 2020 r. wniosło o oddalenie skarg kasacyjnych w całości oraz o zasądzenie od skarżących na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, według maksymalnej stawki wynikającej z norm przepisanych.

P.1 S.A. w K., w odpowiedzi na skargę kasacyjną z 24 września 2020 r. wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej w całości oraz o zasądzenie od skarżących

na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności zauważyć należało, że wniesione w przedmiotowej sprawie obie skargi kasacyjne wywiedzione zostały na rzecz skarżących przez tego samego pełnomocnika i są w zasadzie identyczne co do wniosków, jak również formułowanych zarzutów.

Skargami kasacyjnymi wniesionymi przez część powodów tj. J. B., K. G. i J. S. oraz S. Ż. objęto całość zaskarżonego wyroku, dotyczącego także W. S., T. M. i W. P.

Przesłanką zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym jest istnienie interesu prawnego w dokonaniu tej czynności. Interes prawny w zaskarżeniu, określany jako *gravamen*, rozumiany jest jako pokrzywdzenie polegające na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a sentencją zaskarżonego orzeczenia. Brak tak rozumianego interesu prawnego prowadzi do odrzucenia środka odwoławczego (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 kwietnia 2019 r., I CSK 214/19).

Jak już wyżej wskazano, skarżący zaskarżyli skargami kasacyjnymi wyrok Sądu drugiej instancji w całości, podczas gdy w pkt I i II dotyczy on także innych powodów, którzy nie zaskarżyli skargą kasacyjną wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, a ponadto Sąd drugiej instancji w pkt II zaskarżonego orzeczenia nie obciążył skarżących oraz pozostałych powodów kosztami postępowania apelacyjnego, co jest korzystne dla skarżących. Nie ulega wątpliwości, iż skarżący nie mają interesu prawnego w kwestionowaniu tej części rozstrzygnięcia, która ich nie dotyczy, jak również w tym zakresie w jakim jest dla nich korzystna.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. odrzucił skargi kasacyjne w części co do pkt I zaskarżonego wyroku w zakresie w jakim skarżący zaskarżyli rozstrzygnięcie dotyczące W. S., T. M. i W. P. oraz co do pkt II zaskarżonego wyroku w całości.

W pozostałym zakresie skargi kasacyjne nie zasługiwały na uwzględnienie.

Skarżący w przedmiotowym postępowaniu powołali się na obie podstawy kasacyjne przewidziane w art. 398³ § 1 k.p.c., dlatego też w pierwszej kolejności należy rozważyć zarzucone naruszenia przepisów procesowych. W razie jednoczesnego powoływania się na obie podstawy kasacyjne, oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego można dokonywać dopiero wówczas, gdy Sąd Najwyższy uzna zarzuty skarżącego dotyczące podstawy z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. za chybione (wyrok Sądu Najwyższego z 10 września 2020 r., II CSK 125/19).

Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, a skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08). Dalej wskazać należy, że Sąd Najwyższy - działając jako sąd kasacyjny - nie jest ani zobowiązany, ani uprawniony do dociekania, o jaką postać naruszenia przepisu chodzi i na czym ona polega. Jest tak również dlatego, że ustawodawca, wprowadzając przymus adwokacko-radcowski postawił skardze kasacyjnej wysokie wymagania profesjonalne; wśród tych wymagań jest prawidłowe przytoczenie podstaw oraz ich uzasadnienia (wyrok Sądu Najwyższego z 29 marca 2006 r., IV CSK 165/05).

W świetle powyższych rozważań za nietrafny należało uznać jedyny podniesiony zarzut naruszenia prawa procesowego, a to, wobec tego, że skarżący w zarzucie nie wskazali, który z przepisów prawa procesowego został w ich ocenie naruszony. Ponadto, nawet gdyby chcieć starać się doszukać skarżonego przepisu, to z wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wnioskować można, iż mógłby to być art. 233 § 1 k.p.c. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie może być uzasadniony, ponieważ dotyczy kwestii oceny dowodów przez Sądy *meriti*, a zatem nie może być podstawą zarzutu skargi kasacyjnej z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c. Do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy, nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego

dokonanego przez Sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 lipca 2021 r., II USK 222/21). Co również istotne, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może stanowić uzasadnioną podstawę skargi kasacyjnej jedynie wtedy, gdy skarżący, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, wykaże, iż sąd drugiej instancji rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tymczasem skarżący w zarzucie nie wskazują na naruszenie oceny wiarygodności i mocy dowodów, lecz na pominięcie dowodu, to zaś powinno stanowić zarzut naruszenia art. 227 k.p.c.

Nie zasługiwał również na uwzględnienie jedyny zarzut naruszenia prawa materialnego tj. art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, w myśl którego ustalenie treści oświadczenia woli należy do ustaleń faktycznych i wchodzi w zakres podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu, a uchybienia w tym zakresie mogą być - z ograniczeniami przewidzianymi w art. 398³ § 3 k.p.c. i art. 398¹³ § 2 k.p.c. - wykazywane w jedynie ramach podstawy przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2020 r., II PK 34/19). Nie wystarczy więc zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. oraz twierdzenie, że wola stron umowy była inna niż ustalono, gdy nie zostały podważone ustalenia, na podstawie których stwierdzono taką wolę stron, w szczególności, gdy jak w niniejszej sprawie, zarzuty naruszenia prawa procesowego zostały uznane za bezzasadne.

Na marginesie jedynie Sąd Najwyższy stwierdza, że jest świadom możliwości występowania w praktyce różnych praktyk polegających zjawisku nadużywania osobowości prawnej w ramach różnych struktur krajowych, jak i międzynarodowych grup kapitałowych, co może mieć miejsce tak na płaszczyźnie prawa cywilnego, jak i prawa pracy. Sąd Najwyższy rozpatrując skargę kasacyjną jest związany jednak zasadą skargowości, co jest szczególnie uzasadnione zważywszy na profesjonalny charakter podmiotów uprawnionych do składania skarg kasacyjnych. Sąd Najwyższy nie może zatem wyręczać pełnomocnika procesowego będącego profesjonalistą we właściwym formułowaniu poszczególnych elementów skargi kasacyjnej, w tym należytego ujęcia zarzutów, ani ich uzasadnienia.

Wobec bezzasadności sformułowanych zarzutów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargi kasacyjne powodów w pozostałej części (pkt 2 wyroku).

O kosztach postępowania kasacyjnego (pkt 3 wyroku) orzeczono na podstawie art. 98 w zw. z art. 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

W pkt 4 wyroku Sąd Najwyższy oddalił wniosek P.1 spółki akcyjnej w K. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego. Wynika to z faktu, iż w uzasadnieniu ogólnie sformułowanego wniosku mogącego dotyczyć zarówno tzw. „przesądu” jak i rozpoznania merytorycznego pozwana P.1 spółka akcyjna w K. wskazała, że wnosi o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym w przypadku odmówienia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wobec takiego stanowiska, w sytuacji ogólnego wniosku zawartego w skardze kasacyjnej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, a także ze względu na oddalenie skargi kasacyjnej, wniosek pozwanej należało oddalić.

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

r.g.

[ms]